

מסך החול של שבע המדינות הערביות הארהבה!

הצעירים הנוצריים, תרומתו של מלך היה קפה גארבי מנייריס. באותם הימים היי חתה הנחלת הבית המופלא; עתה, אסור לי לבקר בו.

תחנת הרכבת, הקונסוליה הכללית האמריקאית ויתר הקונסוליות, בתי המסחר, המר לונים ובתי הספר נמצאים בירושלים אחת ואין לתושבי החלק השני הזכות לראותם מקרוב. היהודים מצדם יכולים להשמיע או תן הטענות: הכותל המערבי, האוניברסיטה העברית, בית החולים הדסה נמצאים בירושלים הערבית. היהודים אינם יכולים להגיע לבתי הקברות שלהם בהר הזיתים ואלו הנוצרים מנותקים מבתי הקברות שלהם על הר ציון. תשעה קילומטרים של כביש אספלט נוח מפרידים את בית לחם מירושלים. כיום, כדי לבקר את מקום הולדת משיחם, חייבים נוצרים מירושלים לנסוע 33 קילומטרים בכביש עקלתון, חד ומסוכן.

כיצד להאמין לבריאות נפשו של העיר למ? משהו, איכשהו, איפהשהו יתפוצץ. ירושלים כבר נחרבה לחלוטין שלוש פעמים: 38 פעם הוטל עליה מצור. עתה היא ממחינה לגורלה בחוסר אונים משוע.

עיר אחת - שתי מדינות

עברתי את שער דמשק, הבנוי בי חומה האחרונה שבחומות ירושלים, שני נבנתה עלידי הכובשים התורכים בתחילת המאה ה-16. מתחת לשער הנוכחי, אפשר לראות את שרידיו של שער מתקופה קדומה עוד יותר.

את המהלומה הראשונה קיבלתי בבואי אל

מגדל דוד ושער יפו. איפה שמאות אנשים נהגו להדחק, לצעוק, לרוץ, לסחור וסתר לעמוד, הכל מת ושקט. שער יפו היה פעם כניסה חשובה מאד לעיר העתיקה כיום הוא סגור. הפרץ המיוחד, שנפרץ בתוך החומה כדי לאפשר לקיסר וילהלם הגרמני לבקר את העיר ב-1898, נסתם בי אבנים גדולות ובחוטי תיל.

זכור לי היטב אותו מאורע גדול. אז הייתי עדיין ילד ובפעם הראשונה חזיתי בתהלוכה כה מפוארת. עמדתי וראיתי או הקיסר רוכב על סוס, לתרועת ההמונים כששטרים מתרוצצים בכל פינה. עתה רבצה על הרחבה דממה של בית קברות מצאתי זקוף. נישגתי ושאלתי אם אוכי לטפס על החומה ולהביט אל החלק הישראלי של העיר. הוא צנח בשלילה: „לא כדאי לך, אדוני, תקבל כדור“.

כאשר הרס טיטוס את ירושלים בשנת 70, היה הארמון הישן הזה של הורדוס כמעט הבנוי היחיד שלא נחרב, ואשר בו יכול היה לאכסן את חייליו. במרחק צעדים אחדים עומד עדיין עמוד אבן, המשמש כיום לפנס רחוב, ואשר עליו חרות בלטיני „הלגיון העשירי“.

הלכתי לראות את המקום הנקרא שער מנדלבאום, נקודת המגע היחידה בין ירושלים היהודית והערבית. זקוף ערבי עמו מצד אחד ובמרחק כמה צעדים, הזקיף הירשלי. הרגשה איומה — לעמוד בנקודה גבול כביכול, המחלקת עיר אחת לשתי מדינות.

ראיתי תושבים יהודים במרחק צעדים ספורים ממני, אולם לא יכולתי לגשר אליהם וגם הם לא יכלו לבוא אלי. מעבד לרחוב הגבול קרץ לי הבית הישן של הקולוני האנגלי, בו למדתי בילדותי. שם, נהגנו לשחק ולנוח בצל עצי הזית הענפים. עמדותי והסתכלתי. צעד אחד קדימה היה מפנה אלי את לועות רוביהם של ערבים ויהודים כאחד. אילו היה ישו חוזר למולדתו, כמה היה בוכה על גורל לה המר.

★ ★ ★

המנהיג נהרג בקסטל

נסעתי עם אחד ממכרי ליריחו. עברנו את מזוואן רוקפלה, שעלה שני מיליון דולר, תרומתו של המיליונר האמריקאי הנודע. הודיתי לאל שלא נפגע בקרבות.

עברנו את יריחו והגענו לנקודה במחצית הדרך אל הירדן. שם הקים מוסה אל-עלמי את החווה לדוגמה שלו. איש אסף תרומות, עבד, בנה, חייך, חפר בארות של מים מתוקים ולבסוף הקים את המוסד הנפלא. כאן מתחנכים ילדי פליטים, מגדלים בנאנות, שעורה, תפוחי אדמה. „רבע מיליון פליטים יכולים למצוא בית ופרנסה בעמק זה“, קבעי. „אם רק ימצא ההון הדרוש“.

מוסה אל-עלמי הוא ערבי ישר, משכיל ובעל עבר פעיל הוא ייצג את ערביי פלסטין ב-1945 במועצת הליגה הערבית ולא פעם התירע על הצורך החיוני שיש בי אחד הערבים. אם לא מיד, הרי לכל היה פחות בשלבים ברורים, כמו הקמת פדרציה של הסהרון הפורה, שתאחד את עיראק, סוריה, הלבנון והירדן. אולם, בבוא הדין שעה הגורלית, לא היה בו הניצוץ שיהפוך אותו למנהיג הערבים במלחמתם.

זוהי הטראגדיה של הערבים. דור שלם של ערביי פלסטין התחנך באוניברסיטאות בירות, קהיר, אנגליה, צרפת, גרמניה וארצות הברית. הם היו אינטליגנטים ואהבו מאד את מולדתם. בכל זאת נשארת העובדה המכאיבה כי אף מנהיג אחד בעל שיעור קומה לא קם מביניהם.

במרד הגדול נגד האנגלים, בשנים 1936-1939 ואחרי כן במלחמה נגד היהודים, היו אלה הפלאחים שנלחמו והגנו על מולדתם. הייחודי מבין הצמרת החברתית שהצטיין כמנהיג ולותם, היה עבד אל-קאדיר אל-חוסייני. הוא לחם, נפצע, הוביל את

המפקד העליון. המלך הצעיר חוסיין, צועד בגאווה כשבידו מקל של פילדמרשל.

כיכר השעון בעמאן. לפני חמש שנים חיו בעמאן 60 אלף תושבים בלבד. כיום מגיע מספרם ל-150 אלף וראש העיר מנבא כי תוך חמש שנים תהיה בירת הירדן עיר של רבע מיליון. הכיכר היא לב העיר וקשה מאד לנהג מכונית למצוא בה חנייה עבור מכוניתו.

הייתי בפלסטין כאשר החלה התנועה הצינית להרים ראש. אף ליום אחד לא הי אמנתי כי היהודים יוכלו לעשות את אשר עשו. להיפך, הייתי משוכנע שאם ילכו האנגלים יחסלו הערבים את הישוב היהודי תוך ימים אחדים. אפילו היהודים רואים בנצחונם נס.

אחרי תום סיורי יכולתי להבין מה היה הסיבה למפלה זו. בראש וראשונה ער מדת בעיית הפירוד: לא רק המדינות הערביות כי אם ערביי פלסטין עצמם פעלו זה נגד זה. בהיותי במצרים, הראה לי קולג' עבדאללה אל-תל העתיקי מכתבים שהחלפו בין המלך עבדאללה לבין שרי החוץ הישראלי משה שרת — בעצם ימי הקרבות כשהצבא המצרי סבל אבדות איומות מידי הישראלים.

היה זמן שערביי פלסטין התאחדו ללחום בציונות. לא פעם פרצו מאורעות. המרד הגדול של 1936 אף השמיט מידי הצבא הבריטי את השליטה על הארץ. 30 אלף חיילים בריטיים הוזרמו לפלסטין, התנועה בכבישים הופסקה, אנשים נסעו במטוסים בפנים הארץ.

היתה זו מלחמת גרילה, ללא אגף אספי נאות, ללא קחי אספקה. פסקי ממשלה עיראקיים תרמו אז 5% ממשכורתם, מנהיגי המרד סחטו כספים מעשירים ואילו כפי רים שלמים התרוששו מאספית לחם ואספי קת אוכל ללוחמים. אולם כאשר הגיעו המאבק לשיאו, עמדו הערבים ללא מנהיגים, המופתי הוגלה. עם תום המנדט, יכול היה לחזור למולדת ולהוביל את עמו למלחמה. אלא שהמלך עבדאללה לא היה מרשה לו. ואילו בצד היהודי, הכל התכוננו במאמץ עילאי ליום החשבון. ב-1942 אמר לי ידיד מלחמתי: „אנחנו מכינים צבא של 100 אלף איש שיורוק גם את האנגלים וגם הערבים לים“. חשבתי אז שזו בדיחה טעית.

חמור מזה: טעו מנהיגי פלסטין. וכיום רובצת המולדת השדודה, שסועה ומטפסת דם.

אנשי קרב ולבסוף נהרג בפעולה בי קסטל, במבואות ירושלים.

★ ★ ★

עיתונאי בבית הסוהר

עמאן, בירת ממלכת הירדן, היא ירושלת ההיסטוריה. עוד לפני בוא בני ישראל הקדמונים, עמדה כאן רבת-עמון, בירת בני עמון, אויביהם המושבעים של הישראלים.

רבת-עמון הקדומה הפכה לעמאן, הן כפר קיבל חשיבות פתאומית לאחר שה אמיר עבדאללה עשה אותו לבירת נסיכו תו המדברית.

הגעתי לבירת ממלכת הירדן במכוניתו של רב-סרן נוצרי מהלגיון הערבי. מצא תיה עיר משגשגת, רחובותיה מלאי תנועה. הכל נראה חדש: בתים, רחובות, לבוש התושבים. אלפי פלסטינאים שברחו מיפה חיפה וירושלים השתקעו כאן ונתנו דחיפה אדירה למיתוח העיר.

אגב, כדאי להעיר כאן משהו על גלאב באשא. בהיותי בעמאן נתקבלתי אצלו לראיון. שוחננו על דברים רבים, אולם לא היה בהם כל חידוש. דבר אחד בלבד הפ תיע אותי: השפה הערבית של גלאב. היא רחוקה מלהיות כה מרוסה ונקיה כפי שאפשר לחשוב מקריאת דברי התעמולה שנכתבו אודותיו.

בעמאן שמעתי לראשונה את השם באייר. זהו מיבצר של בית-סוהר, על סף המדבר. שוחחתי עם צעיר משכיל, בוגר אוניברסיטה שהוציא עתון ורצה להביע בו את דעותיו על הנעשה בארצו. למחרת, נודע לי כי נעצר ונשכח לבאייר — ללא משפט.

★ ★ ★

„המולדת מטפסת דם!“

כאשר יצאתי לסיורי בארצות ערב, עמדה בפני שאלה אחת גדולה: כיצד יתכן כי מדינה זעירה כמו ישראל יכלה להנחיל מפלה כה מכרעת לשבע מדינות ערביות?